

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver.....	side 2
Generalforsamling i Dansk Slægtsgårdsforening	side 3
Årsmødet.....	side 3
Om frihed og tryghed	side 6
Vigogaard	side 7
Storøhage på Lammefjorden	side 9
Krenkerup på Lolland	side 10
Stråtage, Smukt – kulturarv – miljø	side 13
Nyt fra kredsene.....	side 15
Kommende kredsaktiviteter.....	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Juli - september 2021

Nr. 468 - 78. årgang

Årsmødedeltagerne forsamlet på Hybenvang

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer:

Connie F. Neumann, Valmuevænget 8, Grønnemose. 5560 Aarup.
Tlf. 40 30 35 52. E-mail zenta1@outlook.dk

Medlemsadministrator:

Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88. E-mail ingermariehw@gmail.com

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gunhild Olesen Møller, »Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Tlf. 97 76 42 77. Mobil 23 32 92 10.
gunhildom@gmail.com
(Formand: Midtjysk kreds)

Næstformand:

Niels Ole Volhøj, »Volhøj«
Bettevej 38, V. Tversted, 9881 Bindslev
Tlf. 40 89 74 92
enovolhøj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)
(Formand: Arkivudvalget)

Jens Brogaard Jensen, »Maglehøjgård«,
Hammerbakke 3, 4050 Skibby
Tlf. 47 52 99 18
jensbjensen@privat.dk
(Formand: Nordsjællandskreds)

Karen Andersen, »Baungaard«,
Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
Tlf. 29 26 20 13
vollerupvej70@gmail.com
(Formand: Vestsjællandskreds)

Jørgen Elholm, »Østergård«,
Helgesvej 55, 4160 Herlufmagle.
40 33 50 69.
Elholm@lollands.net.
(Formand: Sjælland Syd kreds)

Hans Jørgen Hansen, »Bregnholt«,
Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf. 54 86 42 22.
bregnholtpc@hotmail.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)
(Medlem af forretningsudvalget)

Peder Høite Hansen, »Revningegård«,
Revningevej 116, 5300 Kerteminde
Tlf. 65 32 13 87
Peder.revninge@gmail.com
(Formand: Fynskreds)

Paul Henrik Hansen
Tøndervej 31. Alslev. 6230 Rødekro
Tlf. 51 78 27 25
E-mail paulhenrikhansen@yahoo.com
(Formand: Sønderjyllandskreds)

Harry Jensen, »Lille Stræde«,
Sønderbyvej 1, 6900 Skjern.
Tlf. 40 17 36 90
Harry.Jensen@Stauning.dk
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul, »Jærgergården«,
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf. 75 86 54 93.
steffen42@icloud.com
(Formand: Vejle kreds)

Vibeke Binnerup
Hovedvejen 138, 8963 Auning
Tlf. 60 72 55 68.
Vibeke@vestdjursnet.dk
(Formand: Århuskreds)

Mads P. Christensen, »Als Nygaard«
Petersborgvej 11, Als,
9560 Hadsund
Tlf. 21 55 59 50
mathy@postkasse.net
(Formand: Himmerlandskreds)

Formanden skriver:

Dansk Slægtsgaardsforening afviklede i dagene 28-30. maj 2021 årsmødet i Ringkøbing Kredsens. Hermed en tak til kredsen for et alsidigt program. Arrangementet bød på gode besøgssteder og en del naturoplevelser. Store landskaber har været underlagt naturens- og menneskenes luner. Historien om Skjern ådalen, Ringkøbing Fjord, der er i gang med at gro til og militærrets ekspropriationer i Oksbøl fik vi serveret af vidende personer. Det musikke indslag lørdag aften med sange fra højskolesangbogen forestod to unge mennesker og det gjorde de rigtig godt. Parret er slægtsgårdsejere in spe. Eftersom årsmødet var underlagt Corona restriktioner og et mødeforbud med højst 50 deltagere var der nogle interesserede der ikke kunne deltage. Det gjaldt festaftenen og selve generalforsamlingshandlingen. Den blev så udsat og der indkaldes af hensyn til medlemsdemokratiet i dette blad nr. 468 til et nyt årsmøde den 6. september kl. 13.00 på Vingsted hotel og conference. Det var der det aflyste årsmøde i 2020 i Vejle Kredsens skulle være foregået.

De fleste af vore medlemmer er ved at være færdigvaccinerede, så jeg vil opfordre til igen at gå i gang med at afholde lokale arrangementer i kredsen. Vil vidende at besøgsstederne stadig er meget tøvende med at invitere indenfor på virksomheder. Smiten er stadig blandt os og nye varianter af vira opstår løbende. Det har medført at hele sogne bliver pålagt tvangs nedlukning, men forhåbentlig venter mere normale tilstande forude.

Afgrøderne står gennemgående godt. Især de efterårssåede afgrøder har klaret sig godt. Dog står det rigtig dårligt til med sent såede vårbygmarker. De har ikke haft godt af de store mængder regn i maj måned, som har klasket jorden sammen. Det samme gælder majs og her har både regn og kulde gjort det vanskeligt i det hele taget at få sået. Det så vi mange eksempler på under Ringkøbing turen.

Der forestår nogle vigtige landbrugsforhandlinger om hvor meget landbruget skal fylde i Danmark. Det er en essentiel diskussion om vi skal opretholde den animalske produktion eller om vi skal se på at den flytter til udlandet og der blive produceret under andre og lempeligere vilkår. Vilkår, der ikke er reguleret af de mange restriktioner for dyrehold og plantebekæmpelsesmidler som danske landmænd over tid er blevet pålagt. Et er helt sikkert - folk vil have noget at spise hver dag, så fødevarer skal nok blive produceret, men med større brug af hjælpemidler og dermed mere ressourceforbrugende end den effektive danske fødevarerproduktion.

Det leder over i næste betragtning - nemlig om statskovene skal være vilde. Hidtil har der foregået en almindelig skovdrift med gavntre og juletræsproduktion. Nu skal skovene passe sig selv og give plads til biodiversitet og rådne træer. Hvorvidt det vil give plads til mere vildt, er tvivlsomt. For det er de mange vintersåede afgrøder og især raps der giver føde til vildtet. Vildtet vil gerne opholde sig i de seksrækker læhegn som Hedeselskabet har plantet i tusindvis af kilometer og ellers til stor ærgrelse for mange haveejere supplere med lidt afvekslende kost i haverne. Det kender vi alt for godt her på Bronzehavegård på Mors.

Nok engang er en af landbrugets driftsgrene blevet ramt af sygdom. Først var det minkene der skulle aflives grundet Corona, så kom turen til fjerkræet med fugleinfluenzaen og nu er turen åbenbart kommet til dambrugene og put & take søer. De er i stort tal blevet inficeret med en smitsom virus ved navn IHN-virus. Jeg hørte forleden at den også har ramt Stauning Lowland ejet af Birgitte Winding, som vi besøgte på Ringkøbing turen. Jeg håber der kommer styr på det.

I ønskes alle en god sommer og vi ses i Vingsted.

Landsformand Gunhild Olesen Møller

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B, 4241 Vemmelv
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 469 udkommer omkring
den 15. september 2021.
Deadline for indlæg er 1. august 2021.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk:

Jannerup Grafisk
Vallensbækvej 61
2625 Vallensbæk
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens medlemsadministrator:
Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88.
E-mail ingermariehw@gmail.com

Generalforsamling i Dansk Slægtsgårdsforening

Indkaldelse til årsmøde/generalforsamling i Dansk Slægtsgårdsforening.

Mandag den 6. september 2021 kl. 13.00 - 15.30

Sted: Vingsted hotel og konferencecenter. Vingsted Skovvej 2. 7182 Bredsten.

Dagsorden:

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent og 2 stemmetællere.
3. Formandens beretning.
4. Afsluttende beretning fra Slægtsgårdsarkivet.
5. Beretningerne drøftes.
6. Godkendelse af regnskab og budget.
7. Behandling af indkomne forslag.
8. Valg af landsformand.
9. Valg af revisorer.
10. Mødested for årsmødet 2022.
11. Eventuelt.

Eftersom selve generalforsamlingshandlingen blev udsat grundet Corona restriktioner op til årsmødet i maj i Ringkøbing Kreds indkaldes der på ny til en generalforsamling i håbet om at der ikke til den tid vil være noget der hindrer gennemførelsen. Deltagerne bedes selv holde sig orienteret om hvilke Corona restriktioner og vernemidler der kræves til den tid. Medbring Coronapas. Der er en stemme per medlemskab og årskontingent 2021 skal være betalt.

Tilmelding til årsmødet foretages til næstformand Niels Ole Volhøj på e-mail enovolhøj@mail.dk

Skriv først medlemsnummer. Herefter navn/navne alt efter om I deltager én eller to personer. Adresse og kreds. *Jeres medlemsnummer står bag på bladet Slægtsgården.*

Tilmelding af hensyn til afbestillingsregler, bordopstilling og eventuelle restriktioner **senest lørdag den 21. august 2021.**

Generalforsamlingsdeltagerne skal registreres ved ankomsten til hotellet. **Deltagelse i generalforsamlingen er gratis.** Der serveres kaffe, lagkage og småkager i løbet af mødet.

Fællestransport fra Sjælland.

Samkørsel fra Sjælland

Dansk Slægtsgårdsforening indsætter en bus med afgang fra Rosengården, Kirkevej 26 i Kværkeby. 4100 Ringsted. Der er plads til 52 personer i bussen og tilmeldingen foregår efter "først til mølle princippet". Foreningen yder støtte til busturen. Der er en egenbetaling på kr. 150 per person. Heraf går kr. 100 til transport og der indkøbes sandwich + øl/vand som nydes under et ophold på turen.

Bussen vil afgå kl. 9.00 fra Rosengården og igen kl. 15.30 fra Vingsted. Forventet hjemkomst kl. ca. 18.00.

Der kan arrangeres påstigning på Fyn hvis der er interesse for det.

Redaktør Ole G. Nielsen forestår busturen og **tilmelding til busturen foretages direkte til Ole G. Nielsen på e-mail olegn@mail.tele.dk** med angivelse af medlemsnummer, navn/navne og adresse og kreds.

Betalingen kr. 150 per deltager i busturen foretages på konto nr. 2190-6446418988 ved tilmeldingen.

På bestyrelsens vegne

Landsformand Gunhild Olesen Møller

Årsmødet

Vi ser alle frem til Slægtsgårdsforeningens årsmøde. Her træffer vi de interessante og hyggelige mennesker, som vi ikke har talt med siden sidst afholdte årsmøde. Og sådan var det også i år, trods regeringens indskrænkninger i friheden til at samles, så der ikke kunne afholdes generalforsamling, havde vi et meget vellykket årsmøde.

Harry Jensen og han bestyrelse i Ringkøbingkreds havde tilrettelagt et overmåde interessant program, der samlede sig om de store arealer, som var blevet ændret til landbrugsjord og nu "ført tilbage".

Da de første samlede til formiddagskaffen på Harridslev-

gård var stemningen allerede høj, som ved en familiefest. I år var der ingen generalforsamling at samles om, men gensynsglæden og Ringkøbingkredsens gode program bar hele arrangementet.

Fredag

Fredag morgen begav en gruppe sig ud fra Rosengaard ved Ringsted. Undervejs samlede tre deltage op og vi kom til **Harridslevgård** nær Bogense. Her sluttede sig 12 deltagere til, bl. a. Dansk Slægtsgårdsforenings landsformand, fru Gunhild Olesen Møller. Vi begyndte slots-

Birgit og Jens Erik Therkildsen byder velkommen til Engmarkgård.

besøget med formiddagskaffe og kage. Derefter fulgte en omvisning i renaissanceslottet, der er et privat hjem. Og så nød vi en let frokost.

Turen fortsatte til **Engmarkgård** ved Give, som ejes af Tina og Martin Tving Bruun. Det er hendes hjem, og da de unge mennesker havde meget travlt, var det hendes forældre, Birgit og Jens Erik Therkildsen, som tog imod, serverede eftermiddagskaffen, fortalte og viste rundt. Tilbage på gårdspladsen fortalte Birgit Therkildsen om deres isproduktion. Vi sluttede med en smagsprøve på is lavet af fløde fra egne køer tilsat frugt fra egen have. Isen forhandles få steder, bl. a. på Samsø, og ellers er det i gårdens butik.

Tina Tving Bruun har foruden produktionen af is, også et cateringfirma, hvor hun leverer mad ud. Den dag, da vi besøgte gården, havde hun haft en leverance til frokost og var i gang med middagen til et fødselsdagselskab.

Vi kom til hotellet i Tarm, indlogerede os og fandt spise-stuen. Efter middagen fortalte Harry Jensen, formand for Ringkøbingkredsen og mangeårigt medlem af amtsråd og regionsråd, om **egnen og dens landbrug**. Ringkøbing Fjord var tidligere en havbugt, men øer og strøm skabte Holmslands klit. Nu er Ringkøbing Fjord ved at være fyldt op af materialer som bl. a. Skjern Å leder ud. Der var flere landvindingsprojekter, ikke mindst Skjern Å projektet og Filsø. Det var en tid, da der manglede fødevarer. Nu er Filsø blevet sø igen og Skjern Å siges

at være genoprettet. Harry Jensen forklarede, at man ikke kan genoprette naturen, den har sit eget løb, men takket være kunstgødning, planteværn og kunstvanding har landbruget skabt en produktion, så de store arealer, som er taget ud af drift, ikke har betydning for produktionens størrelse. Militæret har overtaget store arealer, turismen har også bredt sig meget, og de to erhverv har godt og vel overtaget beskæftigelsen.

Om 100 år vil Ringkøbing Fjord være fyldt op, og Skjern Å så sandet til, at de lave dele af Tarm og Skjern vil stå under vand. Det er naturens gang og den kan ikke ændres ved naturgenopretning!

Jens Ulrik Tarpgaard fortalte om sin slægtsgård i Vedersø med 300 malkekøer og om sit landbrug i Estland med 2000 ha og 1200 malkekøer.

Disse to indlæg var meget væsentlige for forståelsen af de næste to dages udflugter.

Lørdag

Dagen begyndte med besøg på slægtsgården **Hybenvang** hos Birgitte Winding, der serverede formiddagskaffe i lystfiskernes opholdsstue. Efter landsformanden, fru Gunhild Olesen Møllers formelle velkomst til årsmødet, fortalte Birgitte Winding om gården, slægten samt de to nye tiltag: fiskesøen og distilleriet i den gamle stald-længe. Birgitte Winding fortalte om sin glæde ved at være flyttet fra storbyen til Hybenvang, hvor hun bor midt i den prægtige natur.

Efter et kikk ud på fiskesøen og dens omgivelser fortsatte vi til **Lowland** destilleri, hvor Anders Juhl Hansen fortalte om produktionen af snaps og gin. Det var et eksempel på udnyttelse af en ikke tidssvarende landbrugsbygning.

Vi fortsatte turen i livsnydelsens tegn til Lowlands nabo **Stauning Whisky**, og blev bænket i deres gæstestue og fik af en guide en længere forklaring om, at 9 venner i 2005 havde fundet på at lave en god whisky. Så gik vi igennem hele fabrikken og samledes i gæstestuen, hvor der var mulighed for at købe en smagsprøve. Derefter var der sandwich.

Næste besøg var **Strædegård**, som Harry Jensen i 1998 afstod til sønnen Peter Stræde Jensen, der blev 7. generation. Vi hørte om fremavl af kartofler, om fik den store nyhed, at Peter Stræde Jensen havde solgt gårdens bygninger og agerjord til en lokal landmand, der ville fortsætte kartoffelforædlingen. Peter Stræde har en ejendom ved siden af, beholdt skov og eng til jagt og vil fortsætte som vurderingsinspektør in DLR.

Fra Strædegård skulle vi være kørt til hotellet og vente en time på eftermiddagskaffen. I bussen fra Sjælland fandt man ud af, at vi kunne bruge tiden bedre ved at køre en tur rundt om Ringkøbing Fjord og nyde et for øboerne sjældent landskab. En smuk tur begunstiget af et godt vejr. Tilbage på hotellet var en halv time til eftermiddagskaffen, og så skulle vi have et foredrag i stedet for årsmødet, der var coronarestriktionsramt.

Fhv. museumsdirektør, mag.scient. **Kim Clausen** talte om "Slægtsgårde – brud eller kontinuitet". Magister Clausen har som antropolog beskæftiget sig med landskaber, bygninger og mennesker, og han sammenfattede sit indlæg med, at slægtsgårdenes familier har ansvar overfor slægtens gårde, de har stedsbevidsthed, de har en rolle i lokalsamfundet og skaber en kulturel identitet. Derefter fulgte to fortællinger om landbrug og familie i Makedonien og Island.

Efter magisterens festforelæsning tog **landsformanden, fru Gunhild Olesen Møller** ordet. Der skulle ikke holdes generalforsamling, men hun ville sige noget om foreningen. Landsformanden indledte med at mindes Henning Hansen, foreningens tidligere webmaster og meget andet, som døde den 18. april. Derefter fulgte en orientering om foreningens tilstand.

Efter en pause samledes vi til **festmiddag**. Da årsmødet var alternativt, var festaftenen det også. Der var ikke nogen festtale, til gengæld havde Jens Ulrik Tarpgaard skaffet en fantastisk underholdning. En af hans tidligere medarbejdere, **Anders Krogsgaard**, der nu er agrarøkonom og arbejder på Fyn, fandt under sit ophold på Silkeborg Højskole en pige ved navn Karen Louise Clausen, der nu underviser på en efterskole på Fyn. De er begge musikalske, spiller klaver og synger, og de stod for underholdningen, hvor de fortalte om sange i højskolesangbogen for derefter at lede fællessangen. De unge mennesker havde i covidtiden lavet sådan underholdning virtuelt, men det var første gang de optrådte for et levende publikum, og de gjorde deres arbejde rigtig godt.

Anders Krogsgaard er selv fra en slægtsgård, og i blad 469 bringes en artikel om hans hjem og familien.

Søndagen

Under normale omstændigheder indledes søndagens udflugten med gudstjeneste i en interessant kirke. I år samledes vi i Ribe Stifts mindste kirke, **Børsmose Kirke**, der blev opført i 1902. Regeringens forsamlingsregler forhindrede os i den traditionelle gudstjeneste. I stedet holdt sognepræst Mette Frydendahl Tarbensen et meget interessant foredrag om kirken og egnen.

Børsmose var en landsby, som indgik det militære skyde- og øvelsesterræn i 1967, og for lokalbefolkningen var ekspropriationen af "Eventyrets Land" værre end vore dages minkskandale. Det er aftalt om, at militæret forholder sig passivt, når der er gudstjenester i kirken.

Der er en lille lokal menighed, og de benytter stadig kirkegårde, som er kategoriseret som hedekirkegård, og så må kirken være oasen, som præsten forklarede.

Nu er man faktisk glade for den militære overtagelse, for der er ingen sommerhuse, men uforfalsket natur.

Præsten sluttede sit imponerende foredrag med en lille historie om en lokal, der var blevet antastet et sted, hvor der ikke var offentlig adgang, og han sagde bare, at han ikke var en af de tre T-er. (Han var hverken turist, tysker eller tilflytter.)

Fra Børsmose kirke kørte vi til **Filsø**, og kikkede ud over den retablerede sø. Da foreningen for år tilbage havde årsmøde på egnen, så vi den opdyrkede sø så som en stor kartoffelmark. Harry Jensen fortalte om søens genskabelse. Næste stop var ved Nordliden i **Værnengene**. Her fortalte Niels Jørgen Madsen og "Hyrden" – dvs. opsynsmanden – om det særegne område, der blev skabt til værn mod sandet, og som nu tjener to formål, til afgræsning for kreaturer og til rasteplass for trækfugle. (Her serverede værtskredsen øl og vand.)

Vi fortsatte til **Lønborggård**, der tidligere var den største herregård i Vestjylland. Jorden blev brugt til omlægningen af Skjern Å i miljøminister Svend Auken's tid, og avlsbygningerne er indrettet til kursusejendom. Her samledes vi et spiselokale, og nød frokosten. Fhv. museumsdirektør Kim Clausen fortalte efter frokosten om gården, dens ejere og drift. Takket være Skjern Å var laksefangsten en tid gårdens største indtægt.

Det var blevet tid til at landsformanden kunne takke Ringkøbingkredsen for et godt tilrettelagt og vel afviklet årsmøde. Og så ses vi til et ekstraordinært medlemsmøde med generalforsamling, når det bliver tilladt, og ellers bliver det årsmøde 2022, der afholdes på Agerskov Kro i dagene 27.-29. maj.

OGN

Efterladenskab

I årsmødebussen blev efterladt en dragtpose med en nobel jakke tilhørende en herre.

Posen opbevares hos foreningens redaktør, som gene bringer jakken tilbage til dens rette ejermand.

Om frihed og tryghed

Sognepræst Lise Flindt Hansen, Magleby ved Skælskør har denne refleksion over tiden.

Den russiske forfatter Dostojevskij har skrevet en tankevækkende novelle, der hedder "Storinkvisitoren". Novellen indgår i den store roman "Brødrene Karamazov", hvor ateisten Ivan Karamazov fortæller sit poem om "Storinkvisitoren" til sin dybt troende lille bror Aljosja. Ivan lader sin fortælling foregå i Sevilla omkring år 1600, da den spanske inkvisition havde sin storhedstid. En dag, hvor der har været godt gang i kætterbålene, vender Kristus tilbage til verden. Ikke som menneskesøn på himlens skyer, men inkognito. Sevillias befolkning genkender dog Frelseren med det samme og flokkes om ham. Den gamle storinkvisitor ser det og tænker: "det her kan true kirkens magt", så han får Kristus arresteret og smidt i fangehullet.

Om aftenen opsøger storinkvisitoren sin særlige fange, og anklager ham for at have alt for høje tanker om menneskeheden. Jesus Kristus satte mennesker fri. Han ville, at de frivilligt skulle følge ham alene gennem hans ord og ved hans eksempel.

Men kun ganske få kan administrere det ansvar, der følger med friheden. Den gemene hob kan ikke leve med frihedens byrde, de vil bare være trygge og lykkelige. Så når Jesus siger, at han elsker menneskene og gav sit liv for dem, passer det ikke, siger storinkvisitoren. Da han vendte tilbage til himlen efterlod han nemlig menneskeheden bange og rådvillig. Hvad skulle de med den frihed, han havde givet dem?

Det har den romersk-katolske kirke rettet op på. Dens ledere har taget frihedens byrde fra folk og givet dem tryghed i stedet. De behandler mennesker som de børn, de er. Roser dem, når de gør godt. Skælder ud, når de skejer for meget ud og tilgiver dem deres synd, så de igen kan leve trygt. Selv må de få udvalgte så leve med frihedens byrde, det tyngende ansvar. Det er en god menneskekærlig orden, og det skal Kristus ikke komme og

lave om på, så i morgen bliver han smidt på kætterbålet på storinkvisitorens befaling, og folket vil bære ved til bålet. Kristus lytter stille og tålmodigt til den gamle storinkvisitor. Da han har talt, kysser Kristus ham. Storinkvisitoren åbner døren og lader fangen gå med ordene: Gå, og kom aldrig mere...aldrig, aldrig!

Den troende Aljosja gennemskuer, at Ivan egentlig forsvare Kristus og retter en sønderlemmende kritik mod kirken. Men spørgsmålet er, om ikke andre institutioner indskrænker menneskers frihed mod at give os tryghed – og mange egentlig har det ganske godt med at være fri for frihedens tyngende ansvar.

Vi roser velfærdsstaten og er stolte af den, men har vi givet vores frihed i bytte for tryghed? Her under corona-krisen er det tankevækkende, hvor meget vi har fundet os i, at vores frihed blev indskrænket, fordi vi var bange og regnede med, at regeringen og sundhedsmyndigheder havde styr på pandemien. Vi turde ikke tage ansvaret selv. Vi finder os også i megen overvågning i den formodning, at det er til vores eget bedste. Er vi blevet en flok tryghedsnarkomaner, der følger os efter diverse magthavere, fordi vi er bange for friheden og det ansvar, der følger med?

Den kristne tro ses måske ligefrem af nogle som en trussel, fordi den frihed der ligger i den er for abstrakt og svær at forvalte. Så hellere en god gammeldags lovreligion, hvad enten den er af åndelig eller verdslig beskaffenhed. Gør det eller gør ikke det, og du bliver frelst, er meget nemmere at forvalte end det dobbelte kærlighedsbud: "du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele din styrke og af hele dit sind, og din næste som dig selv". Og dog er det i disse ord, den egentlige frihed ligger.

JENS OG ANNA JENSENS FOND

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond,
der uddeler rejselegatertil unge, der vil uddanne sig
i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere,
der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgningsfrist er 1. maj

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen, Rugvænget 5, 5400 Bogense.

Kate.cmc12@gmail.com

Vigogaard

Nær Høng på Vestsjælland ligger Vigogaard, som er i ottende generation. Den gamle kommunitetsgård har fra 1972-2006 tilhørt Søren Anthon Christensen, der var 7. generation. Han bor sammen med hustruen i gårdens aftægts hus. Sønnen, Anders Christensen, den nuværende ejer, bor med sin familie i hovedbygningen.

Erindringer

I Coronatidens fred har Søren A. Christensen skrevet sine erindringer, som nu er udkommet med titlen "Erindringer fra min slægt og min tid fra 1942 til 2019". En bog på 123 siden.

For os der kender til landbrugets udvikling i den periode, som Søren A. Christensen beskriver, er det interessant læsning, tilmed inspirerer bogen til refleksion over egne oplevelser.

Indledningen er en fortælling om barndommens landsby og de familier, der boede rundt omkring hjemmet. Derefter følger et afsnit om Søren A. Christensens slægt og liv. Uddannelse, engagementet i hjemmeværnet og passionen ved jagt beskrives.

Erindringsbogen slutter med en meget interessant afsnit om en rejse med den transsibiriske jernbane, som blev gennemført sammen med to venner i dagene 14. maj til 13. juni 2007.

Hertil kommer et afsnit "Gardehusarforeningen Nordvestsjællands historie 1943-2018", som Søren A. Christensen skrev ved foreningens 75-års jubilæum.

Vigogaard

Navnet Vigogaard kommer fra den nordiske mytologi. Vigo var en mand i Rolf Krakes hird.

Slægten

I 1758 overtog den 27-årige Anders Hansen fra Hyldstrup ved Ringsted Vigogård i fæste af Københavns Universitet. Gården hørte til kommunitetet, det betød at gården var fri for hoveri, men til gengæld betaltes fæsteafgiften i kontanter. Kommunitetet stod for bispisningen af universitetets student og for driften af Regensen.

Dengang var gården på 43 tdr. land. Senere generationer har købt til, så du er der 120 ha.

Anders Hansens søn, Anton Hansen, overtog fæstet i 1789 og købte gården til selveje i 1812, og samtidig erhvervede han 22,5 td. land fra nabogården, Amrumgård, der også havde været kommunitetets.

I 1825 kom tredje generation til ved Christen Anthonsen til. I 1830 blev han sognefoged i Gierslev.

Han døde i 1843 og efterlod sig foruden enken to sønner og to døtre. Den ældste søn, Søren Anton Christensen, der var 5 år, overtog gården, men moderen passede den til han blev voksen og selv kunne stå for gården. Søren Anthon Christensen døde i 1872. Af de gamle papirer ses, at han havde nogle kontroverser med sin mor, der nu boede på aftægt og var meget rethaverisk og fordringsfuld. Han havde deltaget i treårskrigen og døde i 1872 af et skinnenssår, han havde pådraget sig i krigen.

Lillebroderen Jørgen Anthon Christensen overtog straks gården, og to år efter giftede han sig med broderens enke.

Vigogaard på Vestsjælland er nu i ottende generation. Syvende generation, Søren Anthon Christensen, har skrevet en interessant erindringsbog om gården og slægten. Søren Anton Christensen er en dygtig jæger.

Hendes første ægteskab var ikke blevet fuldbyrdet, men i det andet fødtes sønnen Søren Anthon og datteren Maren Kirstine.

I 1898 købte Jørgen Anthon Christensen på auktion 20 tdr. land af præstegårdsjorden og 2 tdr. land fra Solbjerggård i 1908.

Han gjorde gårdens bygninger i stand og i 1878 byggede han nyt stuehus.

I 1912 kom forfatterens farfader, Søren Anthon Christensen til. Han var født i 1875 og blev i 1900 gift med Anna Thomsen, datter af kreaturhandler og kommissær ved Københavns Kvægtorv, Hans Peter Thomsen. Han havde tre døtre, og hver fik en trælade i bryllupsgave.

Søren Anthon Christensen var meget udadventt og sad bl.a. i direktionen for Dansk Kulkompagni. Han var med til oprettelsen af sukkerfabrikken Vestsjælland i Gørlev og fik roebanen gennem Gierslev.

I 1920 lod han de udlænger opføre, som vi ser i dag.

Efter Søren Anthon Christensens død i 1951 blev gården overtaget af sønnen Hans Anton Christensen (1907-1988), der var yngste søn. Han havde været landvæsenselev hos forstanderen på Høng Landbrugsskole og derefter på Idagaard. Han indkaldtes til militæret og kom på korporalskole. Efter soldatertiden blev han ugift forvalter på Asminderupgården ved Kalundborg. Derefter 1932 blev han forvalter på Solbjerggården, der var ejet af en engelsk jøde, Ernest Sichel. Det var en selvstændig plads, da proprietæren ikke havde forstand på landbrug.

Den 4. maj 1939 blev Hans Anthon Christensen gift med Irene Alexander fra Kent i England. Hun var sygeplejerske. Efter giftemålet passede han hjemmet, som han forpagtede i 1949. I 1951 blev han ejer af Vigogaard.

Han var medlem af bestyrelsen for roedyrkerforeningen og medlem af Sorø Amts Landøkonomiske Selskab. Da Slagelsebankerne fusionerede til Sjællandske Bank kom han med i repræsentantskabet.

I 1972 købte Søren Anthon Christensen halvpart i Vigogaard og samtidig købte de 12 tdr. land fra ejendommen Solbjergvej 9. Der blev gravet og plantet af hensyn til jagten, og der opførtes en ristestald til 40 køer og senere en fuldspaltestand til 60 ungdyr, 10 småkalve og 7 goldkøer. I 1977 blev Søren Anthon Christensen gift med Bodil Wagner Lise fra Guldstubhøj i Vignæs på Lolland. Der blev købt jord til, mekaniseringen blev udviklet og revir anlagt. Søren Anthon Christensen har i mange år været i bestyrelsen for Sorø Amts Landøkonomiske selskab, nu Øernes Landøkonomiske Selskab. Han har været valgt til Steff Houlbergs repræsentantskab for at nævne et par gøremål. I mange år har han været i bestyrelsen for Dansk Slægtsgårdsforenings Vestsjællandskreds.

I 2006 overtog sønnen, Anders, Vigogård og datteren, Anne Marie, Hedebogård, men nu har Anders begge gårde. Han er uddannet anlægsgartner og har foruden landbruget en stilling på Kalundborg kirkegårde. Han er gift med Anni Høeg Hansen. De har børnene Line Høeg Christensen og Mads Anthon Christensen.

På Vigogaard er der nu kødkvæg.

Søren Anthon slutter sin bog med ønsket om, at Vigogaard i mange år kan eksistere som selvstændigt landbrug.

OGN

Nye

MEDLEMMER

Byrådsmedlem Ole Frederiksen.
Hanehøjvej 38, 9520 Skørping

Gdr. Lene og Niels Brøns Petersen, "Lærkenlund"
Binnitzevej 21, 4930 Maribo

Susanne Skov og Christian Henriksen
Gåbense Strandvej 19, 4840 Nr. Alslev

Gdr. Jens Vest
Mygget Alle 2, 4840 Nr. Alslev

Storøhage på Lammefjorden

Historien om Storøhage Kartoffler A/S er fortællingen om kartoffeldyrkning i fem generationer.

Lammefjorden er et enestående godt landbrugsområde, der er meget rig på næringsstoffer. Næringsstofferne er skabt ved at døde dyr og planter igennem årtusinder er sunket ned på bunden af fjorden, og er efterhånden omskabt til dynd. Nogle steder i mere end 20 meters tykkelse. I dyndet blev sand, men især lerpartikler også aflejret. Store dele er næsten stenfri, og de mange muslingskaller og østersskaller giver et naturligt højt indhold af kalk.

Udviklingen

I år 1900 forpagtede Søren og Maren Andreasen 34 tdr. land uopdyrket lammefjordsjord ved Storøen. Da det var småt med penge, blev det første hus en jordhytte med et rum, som forældre og syv børn måtte deles om. Udenfor hytten blev der bygget et lille fyrhus, hvori der blev opstillet et komfur. I 1917 blev gården Storøhage bygget, og det som startede småt, var nu en stor gård.

Sønnen, Frode Andreasen, overtog i 1934 Storøhage. I mellemtiden var gården vokset til 54 tdr. land, hvor der blev dyrket kartofler, gulerødder, korn og græs. Allerede dengang var man klar over, hvor vigtigt det var ikke at udpine jorden, som sker, hvis der dyrkes samme afgrøder år efter år.

I 1964 overtog Sørenns barnebarn, Jørgen Andreasen, gården, og han begyndte at pakke kartoflerne og bringe dem ud til forskellige købmænd. Denne del af driften overtog Sørenns Andreasens oldebarn, Svend Anker Nielsen, i 1974. Et andet oldebarn, Søren Andreasen, købte i 1979 gården Storøhage af sin fader.

Søren Andreasen driver i dag Storøhage, mens Sv. Anker Nielsen driver Storøhage Kartoffler, hjemmehørende på en ca. 100 ha. stor gård, der drives selvstændigt, men med et velfungerende maskinsamarbejde. Alle kartoflerne fra Storøhage bliver pakket og solgt af Storøhage Kartoffler.

I april 2000 overtog Storøhage Kartoffler gården Skjoldslust i Fårevejle Stationsby. Her bor idag medejer Stine Anker Skov og hendes mand Morten Anker Skov, som begge arbejder på Storøhage Kartoffler.

Hos Storøhage Kartoffler dyrker man i dag kartofler med 5 års sædskifte og gulerødder med 6 års skifte. I de mellemliggende år dyrkes der på skift hvidkål, rødkål, frøgræs og korn. Hovedindtægten kommer dog fra pakkeriet, hvor kartoflerne bliver forarbejdede og distribueret. Endvidere sælges gulerødder og andre grøntsager i sæson.

I. januar 2001 blev Storøhage Kartoffler aktieselskab, som led i et generationsskifte. Bestyrelsen består af: Sv. Anker Nielsen, Merete Anker Nielsen, Stine Anker Skov og Peter Anker Nielsen.

I oktober 2005 er Pernille og Peter Anker Nielsen flyttet ind på gården på Storøhagevej 17, mens Merete og Svend Anker Nielsen er flyttet ind i deres nye hus ved siden af gården.

I. januar 2010 overtog Storøhage Kartoffler "Kildegården", som ligger på Hørve Lammefjord, ca. 5 km fra Storøhagevej 17, hvor vi ellers holder til.

I. januar 2015 overtog Storøhage Kartoffler "Fjordgård", som ligger på Hørve Lammefjord. Herfra er der stalddørssalg – "Fjordgårdens grøntsager". Pr. 1. januar 2016 driver Storøhage Kartoffler ca. 340 hektar inkl. forpagtninger.

Familien på Storøhage siger: "Vi er stolte over, af at være efterkommere, af mennesker der har måtte arbejde under meget hårde og vanskelige forhold, og vi vil hver dag forsøge at gøre det så godt som muligt."

Fokus på spisekartofler

I alle årene har hovedfokus i driften været på spisekartofler. Den driftsgren blev løftet til et nyt niveau, da de nye ejere af Aspagården sammen med Storøhage Kartoffler, investerede i et topmoderne kartoffelpakkeri på Aspagården, så avlen fra markerne nu kan gøres helt færdig til butikker og forbrugere.

Fremtiden

Kartoflerne på Lammefjorden er presset af produkter som pasta og ris. Samtidig betyder en ændring i forbrugernes indkøbsvaner, at det ofte er her og nu køb, det handler om, nemlig en pose kartofler, der lige passer til et måltid til familien. For 20 år siden tilbød butikkerne 10 kg kartofler som salgsvare. I dag er der stort set ingen, som køber en sæk med 10 kg kartofler.

Det er ikke kun i forhold til antallet af kartofler branchen har gennemgået noget af en revolution. Nu pakkes kartoflerne i en lille bakke og vedlægges en dressing, der er lige til at røre sammen, når kartoflerne er kogt. Og kartoffelen skal ikke skrælles først, den er vasket og lige til at lægge i det kogende vand, fortæller Svend Anker.

Skal man kikke ind i fremtiden, så kan man ikke komme udenom, at der er over en million med blot et medlem. 487.000 mænd og 547.000 kvinder bor alene ifølge Danmarks statistik fra 2019. Det er ikke hver dag de laver mad til sig selv, så det kan mærkes på vores afsætning, men det er netop derfor vi udvikler vores emballage, så vi sælger kartofler i mindre portioner. Det gør selvfølgelig kartoflerne dyrere.

Corona

I første omgang gav coronaen travlhed i pakkeriet, for købmændene ville sikre sig varer i en usikker situation. Derfor oplevede Storøhage Kartoffler en fremgang i ordrene på kort sigt, men i takt med, at landet lukkede ned, blev der også sat en effektiv stopper for et betydeligt salg til cateringkunder. Samtidig lukkede de store virksomheder deres kantiner, de forsvandt også som kunder. Og Svend Anker Nielsen slutter: Jeg er ikke sikker på, at vi nogensinde kommer tilbage til, at de store virksomheder har en kantine.

Krenkerup på Lolland

Krenkerup er i bredere forstand kendt for sine øl. Andre vil erindre den gamle sædegård for dets store og velholdte bygninger og velplejede omgivelser. Den har i århundreder været blandt de største godser i landet. Men det mest interessante er dog, at gården i mere end 650 år ikke har været i fri handel. Krenkerup er den herregård, der længst har været i familiens eje.

Forbindelsen gennem generationerne går tilbage til 1367, og selvom der var noget før det år, så er der ikke konkrete oplysninger. Materialet er ganske enkelt ikke eksisterende.

Gøye

Som de fleste andre herregårde er Krenkerup opstået af en landsby af samme navn. I 1381 nævnes, at den ejes af Mogens Gøye, og hans hustrus slægt Kabel havde dog også part i gården. I 1392 købte Axel Mogensen Gøye en part af Krenkerup af Laurits Nielsen Kabel. Efter Axel Gøyes død i 1411, blev der igen flere, der fik part i gården, og sønnen Oluf Axelsen Gøye tilkøbte en hovedgård i Radsted, som lagdes under Krenkerup. Da Oluf Gøye døde ret ung blev det broderen Mogens Gøye, der blev eneejer af Krenkerup.

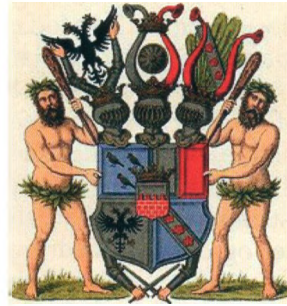
Efter Mogens Gøyes død arvede sønnen Eskild Gøye Krenkerup, og han øgede godset betydeligt, og han begyndte opførelsen af hovedbygningen.

I 1506 arvedes Krenkerup af sønnen Mogens Gøye, den senere rigshofmester, som fortsatte byggeriet på hovedbygningen. I 1544 arvede sønnen Albrecht Gøye og datteren Birgitte Gøye den betydelige gård.

Birgitte Gøye blev samme år gift med Herluf Trolle, og hun mageskiftede nogen ejendom, så broderen blev eneejer af Krenkerup. Han døde i 1558, og enken Anne Rosenkrantz overtog administrationen af Krenkerup, som formynder for parrets børn. Hun udvidede jordtilliggendet betydeligt. Hendes søn, Otto Gøye, faldt i 1566 under Syvårskrigen, så det blev datteren Margrethe Gøye og hendes mand, Peder Brahe til Krogholm i Skåne, som blev de næste ejere.

Brahe

I 1610 overgik Krenkerup til sønnen Axel Brahe, der samme år ægtede Elizabeth Rosenspare fra Skarholt. Hun blev enke i 1613, og da hendes lille søn også døde, blev det svogeren, Otto Brahe, medejer. Hun byggede en del på Krenkerup og indgik i 1622 i ægteskab med Palle Rosenkrantz, der senere blev eneejer af Krenkerup ved at købe Otto Brahe ud.

Det grevelige Reventlowes Væbne af 1872.

Rosenkrantz

Palle Rosenkrantz øgede gårdens tilliggende betydeligt og udvidede hovedbygningen. Hans tredje ægteskab var med Lisbeth Lunge, som arvede Krenkerup i 1642. Efter hendes død i 1649 tilfaldt Krenkerup sønnen Jørgen Rosenkrantz. Han døde ung og hans søstre fik part i gården, deriblandt Birgitte Rosenkrantz, som var gift med den rige Chresten Skeel til Gammel Estrup på Djursland. Deres søn, Jørgen Skeel, var datidens rigeste godsejer. Han udkøbte efter moderens død de øvrige arvinger og blev eneejer af Krenkerup. Jørgen Skeel døde knap 40 år gammel i 1695, og hans enke, Benedicte Margrethe Brockdorff, overtog ægtemandens ejendomme. Hun var en effektiv administrator, og hun har fået det eftermæle, "at hendes grådighed og gerrighed forledte hende til handlinger hun fik liden ære af". Hun blev i 1700 gift med Christian Ditlev Reventlow, søn af storkansler Conrad Reventlow til Clausholm. I ægteskab fulgte de tre godser på Lolland, som var kommet under Gl. Estrup: Krenkerup, Rosenlund og Nørregård.

Reventlow

Af de tre gårde, Krenkerup, Roselund og Nørregård, oprettede Christian Ditlev Reventlow i 1736 stamhuset Krenkerup. Efter hans død i 1738 tilfaldt stamhuset sønnen, den senere stiftamtmand, Konrad Ditlev Reventlow. Og efter hans død i 1750 tilfaldt stamhuset Christian Ditlev Reventlow. Han døde allerede i 1759, og stamhuset blev overtaget af datteren, Juliane Frederikke Christiane Reventlow, der i 1774 bragte stamhuset til sin mand, den prøjsiske statsmand og senere fyrste Carl August Hardenberg, som antog navnet Hardenberg-Reventlow. Efter ægteskabets opløsning i 1788 modtog hun stamhuset, som hun kort efter overlod til sønnen Christian August Heinrich Hardenberg-Reventlow.

Han fortsatte den af faderen påbegyndte restaurering af den forfaldne hovedbygning og videreførte de igangværende landboreformer på bøndergodser. Han afhændede det jyske stamhus Frisenvold, hvorefter han købte godset Fjællebro på Fyn, som han straks solgte til grev Holck-Winterfeldt.

Grev Hardenberg-Reventlow købte derefter af Holck-Winterfeldt hovedgårdene Vintersborg og Sæbyholm ved Nakskov, endvidere købte han hovedgården Nielstrup i Våbensted sogn.

I 1815 oprettede han grevskabet Hardenberg-Reventlow af stamhuset Krenkerup samt hovedgårdene Christiansdal, Sæbyholm og Nielstrup.

Med oprettelsen af grevskabet Hardenberg-Reventlow, fik den gamle sædegård navnet Hardenberg.

Efter lensgrevens død i 1840 tilfaldt grevskabet datteren Ida Augusta Hardenberg-Reventlow, enke efter grev Harald Holck. Efter hendes død i 1867 overgik grevskabet til sønnen Carl Ludvig August Rudolph Holck-Hardenberg-Reventlow. Som stamherre til grevskabet Hardenberg-Reventlow havde han ejet og drevet gården Valdemarskilde ved Slagelse, for noget skulle han fordrive tiden med, indtil det blev hans tur som besidder af grevskabet. I hans tid på grevskabet frasolgtes det meste bøndergods til selveje. Haven og parken blev forskønnet. Ægteskabet med Ida Louise Henningia von Qualen var barnløst. Efter lensgreven død i 1885 overgik grevskabet til erektor - Christian August Heinrich Hardenberg-Reventlows søsters datterdatter Louise Caroline Amalie Adelheid Henriette Georgine Wilhelmine grevinde Haugwitz-Hardenberg-Reventlow født prinsesse Schönaich-Carolath. Hendes mand, Curt Haugwitz-Hardenberg-Reventlow døde i 1888 og hun i 1903, hvorefter sønnen Heinrich Bernhard Carl Paul Georg Curt lensgreve Haugwitz-Hardenberg-Reventlow blev besidder. I 1921 efterfulgte brodersønnen Henrik Ludvig Erdmann Georg lensgreve Haugwitz-Hardenberg-Reventlow

Den 9. december 1924 overgik grevskabet Hardenberg-Reventlow til fri ejendom, og den gamle sædegård fik sit oprindelige navn tilbage i 1938.

Lensgreven døde i 1970. Der var planer om en stiftelse som Gisselfeld, men det kunne ikke realiseres p.g.a. arveafgiftens bestemmelser, så godset tilfaldt Rupert Gorm Reventlow-Grinling, der var udset til at være direktør på den stiftelse, som havde været på tale.

Rupert Gorm Reventlow-Grinlings farmoder var født Haugwitz. Hans moder var født komtesse Reventlow, og var datter af lensgreven på Brahetrolleborg, så familiebandene er bevaret.

Rupert Gorm Reventlow-Grinling har gjort meget for både at bevare og udvikle det gamle herresæde.

I 2003 gik sønnen Patric Reventlow-Grinling ind i ejerskabet og siden 2011 har han siddet med Krenkerup, hvor han er 18 generation.

Drift 1930

Efter afståelsen af jord i forbindelse med lensafløsningen havde Krenkerup et tilliggende på 2.160,8 ha, deraf 375 ager, 145 eng, 1605 skov samt 35,8 ha havde, park og gårdsplads. Besætningen bestod o. 1930 af 230 malkekøer, 8 tyre og 150 stk. ungkreaturer. På den tid holdtes 35 arbejdsheste og så var der 8 plage og 1 føl. Hertil en traktor, som både blev brugt til markarbejde og til stationært brug. Svinebesætningen omfattede 16 tillægssøer og der leveredes 300 slagtesvin om året. Der holdtes 18 moderfår og fjerkræholdet var omkring 100 høns.

Drift 2021

Landbruget på Krenkerup Gods er fordelt på 7 hovedgårde med et tilhørende stort areal, hvor 5 ligger omkring Saks-købing og 2 ved Nakskov. I det konventionelle sædskifte dyrkes korn, græs- og kløverfrø, raps og specialafgrøder på de ca. 1850 hektar, der ligger omkring Saks-købing, og strækker sig mod Nakskov. Godsets samlede areal er 3.700 ha.

Slottet

Den tidligste hovedbygning har formodentlig været en bindingsværksbygning, der ligger under den nuværende nordfløj. Elementer i den nuværende hovedfløj kan føres tilbage til Eskil Gøye, der omkring 1480 lod opføre et grundmuret hus i to etager med kælder.

Under den følgende ejer, Mogens Gøye, fik Krenkerup i store træk sin nuværende struktur. Mogens Gøye forlængede Eskil Gøyes hus mod vest og tilføjede en fløj, der

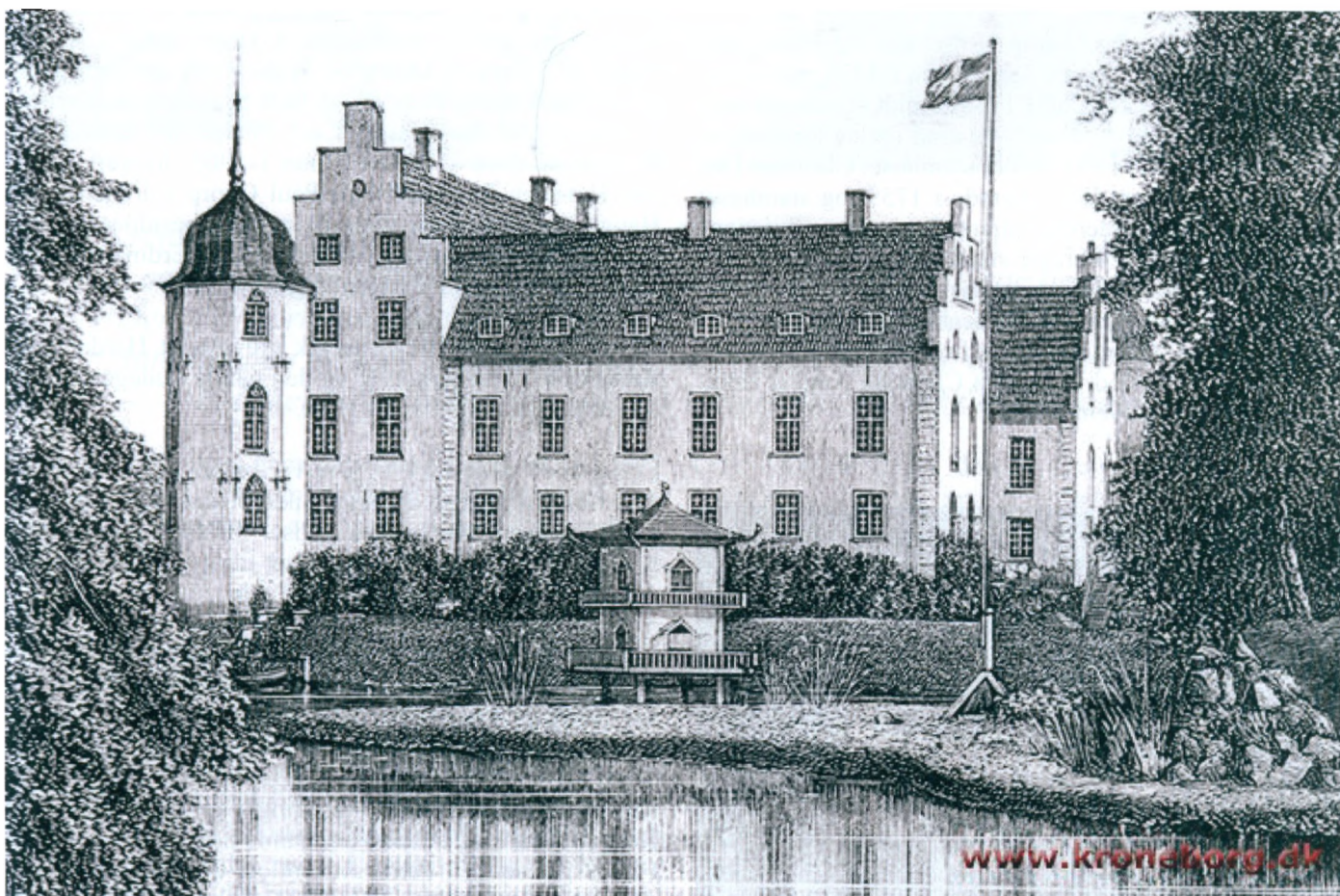
oprindeligt var flankeret af et tårn i det sydvestlige hjørne. Gøye lod endvidere opføre en østfløj, der blev prydet af to runde hjørnetårne. Begge fløje blev opført i to etager over tøndehvævede kældre. Fløjene stod på et fundament af kampesten, og gavlene blev prydet med sengotiske kamtakker. Derudover lod Mogens Gøye opføre en fløj mod syd, der nedbrændte i 1689, og den blev ikke genopført. Under Palle Rosenkrantz gennemgik Krenkerup en række forbedringer og udvidelser. Blandt andet lod han nordfløjen forhøje med en etage i 1631, ligesom han her lod opføre et ottekantet tårn. Fløjen bærer i dag Rosenkrantz' monogram til erindring om dette byggeri.

Omkring 1780 gennemgik Krenkerup en indre ombygning og i 1815 en udvendig ombygning, hvor murværket blev kalket gult. I 1938 gennemgik Krenkerup en yderligere restaurering.

Den nuværende hovedbygning fremstår således i tre fløje med tre hjørnetårne med spir og hvævede kældre. Nordfløjen, anlæggets hovedfløj, er i tre etager, mens de to øvrige fløje er i to etager. Fra gårdsiden fremstår hovedbygningen symmetrisk med hovedindgangen som midtpunkt. Den indre gårdsplads er hævet over niveau i forhold til det omkringliggende landskab, og via en bro over voldgraven mod syd er der adgang til den omkringliggende park.

OGN

Stråtage

Smukt – kulturarv – miljø

Af Hans-Torben Andersen, Strødam

I vore dage skal man se godt efter, hvis man vil se huse med stråtage. De er ikke så udbredte som førhen. Med overvejende anvendelse af eternit og tegltage til nemmere byggeri og begrænsning af brandfare er den gamle byggeskik med stråtage trængt tilbage. På Wikipedia beskrives, at stråtagenes udbredelse fandt sted i forbindelse med folkevandringstiden i 200-600 årene efter Kristus.

Som al anden historisk "videnskab" i mangel af skriftlige kilder skal tidsangivelsen tages med stort forbehold, for man må nødvendigvis forestille sig, at stråtage har været anvendt lige så længe, som mennesker har bosat sig og bygget boliger og stalde af de på stedet værende materialer. Den faste bosættelse antages at være i Bondestenalderens begyndelse, som angives til at være 3.800 år før Kristus.

Selvsamme Wikipedia beskriver andetsteds bondestenalderens huse bygget af stolper, udfyldt med tømmer, senere med bindingsværk og lerklining, og dækket af stråtage, som vi kender fra de i vor tid mange forsøg på at genopbygge vikingehuse i for eksempel Ringborgene Fyrkat, Trelleborg og i Hedeby.

Rørtage

Stråtage burde rettelig kaldes rørtage, da det er tagrør, der er langt det mest udbredte at anvende til stråtage. Rørene hører til græsfamilien. Man kan godt anvende strå af langstænglede kornsorter som hvede og rug; men tagrør er meget længere i stråene, 2-3 meter. Derved ligger de mere skråt på tagene, holder af den grund i flere år og afvander bedre. Stråtage af tagrør kan holde 30-50 år afhængigt af rørenes kvalitet og det udførte håndværk.

Et område, hvor der vokser tagrør, kaldes rørskove og har givet navne til flere fuglearter: Rørhøg, Rørdrum, Rørvagtel, Rørspurv og Rørsanger. Rørskovene høstes om vinteren, når bladene er faldet af, og man kan færdes på isen. En ny art af elefantgræs fra Japan, er ved at finde vej til stråtagene. Den hedder *Miscanthus*, bruger meget lidt gødning, optager alt vand og høstes om foråret, ligeledes når bladene er faldet af. Elefantgræs kendes også som prydpflanter i haverne.

Tagrør vokser i mange varianter over hele kloden i lavbundede moser, grøfter og åer, fjorde og deltaer, og er yderst miljøpositive. De optager næringssalte fra de højereliggende arealer til deres vækst, binder CO₂ og afgiver ilt til luften. Rørskove er derfor velegnede som bidrag til nogle af "jordens lunger" og til at rense spildevand fra husstande i beplantede filteranlæg. Når resterne af det gamle stråtag nedtages, kan rørene nedpløjes og indgå i naturens kredsløb – modsat eternit og tegl.

Tagrørene ved Arresø er en art, der er meget tykke og grove. De holder ikke så længe som de finere rør fra Ungarn, som i mange årtier har leveret tagrør til Danmark. I vor tid importerer man tagrør helt fra Kina, og man kommer uvilkårligt til at tænke på, om der overhovedet er noget, man ikke importerer fra Kina?

Som det ses på billederne, er der i Alsønderup Sogn fortsat en del huse og gårde med stråtage; og færdes man rundt i Nordsjælland, kan man finde mange bygninger med stråtag. Det giver beskæftigelse til håndværket. Et håndværk, der næppe kan mekaniseres og automatiseres. Der er omtrent 400 tækkemænd og 200 tækkfirmaer i Danmark ifølge Tækkelaugets informationsbog på nettet, og i Danmark anslås 55.000 huse at være med stråtag, heraf 9.000 sommerhuse.

Tækkemænd

Alsønderup Sogn havde op gennem 1900-årene 3 tækkemænd. Karl Kristian Nielsen i Nejede, født i 1888. Han havde ejendommen i svinget Nejedevej 21. Den moderniserede ejendom er fornylig tækket med et meget tykt lag af fine rør fra Ungarn. Erland Andersen, født i 1914, havde ejendommen på Hillerødvej 18 mellem Alsønderup og Tulstrup som nabo til Mangholm og Ærtelandsgården. Tækker Peter Andersen havde ejendommen alleryderst på Indelukkevej 13 i Alsønderup. Tækker Jens Andersen havde førhen samme ejendom.

Uddannelsen til tækkemand er en erhvervsuddannelse på knap 4 år vekslende mellem skole på Hadsten Tekniske Skole og praktik hos en mester. I gamle dage og i al historisk tid var tækkefaget naturligvis en mesterlære, hvor interesserede kunne få arbejde hos en tækker og gennem årene lære fagets forskellige håndværk. Der

er og har gennem tiderne været forskellige måder at tække på.

Stråtag behøver ikke en stor og kraftig tømmerkonstruktion for at kunne bære, som tegl- og andre tunge materialer kræver. En spærafstand på tre alen, en favn, næsten 2 meter, var tidligere tilstrækkeligt. Spærene skal have en forholdsvis høj rejstning, helst 50 grader i vinklen ved loftet, for at vandet sikkert kan løbe af. På spærene sømmes lægter på langs, og om disse binder man rørene fast med metaltækketråden.

Tækning

Man kan tække med kæp, som betyder, at man ovenpå rørene lægger tynde kæppe af nød eller pil, hvoromkring man syr metaltråd ind bagom lægterne, så kæppene presser rørene mod lægterne. Nu bruges rundjern ved den metode. Ellers bindes rørene direkte til lægterne med metaltråden rundt om rørene og lægterne.

Førhen, når tækkemændene lagde tag, brugte de en stor, krum metalnål, som de stak ind til hjælperen. Han sad på undersiden af taget og tog imod nål og tråd og stak den tilbage igen, hvor tækkeren derefter strammede passende til hver gang. Det har på sommerdage været en ulidelig tjans i heden og støvet fra rørene at være medhjælper på undersiden af taget.

En ny metode med batteridrevne boremaskiner gør det muligt uden medhjælper på undersiden af taget at skrue tråden fast til oversiden af lægterne og derefter stramme til over vandrette "tækkækæppe" af rundjern med boremaskinen. De gamle metoder bruges fortsat til fredede bygninger, fordi selve metoden også er en del af kulturarven. Der skal godt håndværk til, når der skal tækkes omkring vinduesrundinger i tagforløbet og ved tækning af indvendige og udvendige vinkler ved bygninger, der støder op til hinanden.

Når taget er tækket, skal det afsluttes med en rygning, der består af foldet havrehalm. For at fastholde rygningshalmen, sættes rygtræer overskrævs med kort afstand imellem hvert par, så halmen ikke blæser af. Rygtræer forarbejdes af kløvet egetræ og samles med tyk ståltråd gennem huller foroven i rygtræerne. Stråtaget kan som nævnt holde i mange år, men rygningen skal jævnligt vedligeholdes med ny halm og udskiftning af nogle af rygtræerne, som ellers kan holde 20-25 år.

At leve i en bolig med stråtag er en ganske særlig oplevelse. Ikke mindst sammenlignet med vore dages offentlighedskrav til betonhuses indpakning i plastic og omsvøbt af kunstmaterialer med bivirkninger for beboerne. Et stråtaget hus kan ånde, og man kan bedre mærke årstidernes skiftet og naturens pust samtidig med, at der altid er en forholdsvis konstant temperatur i bygninger under stråtag.

Et udhus med lerklinet gulv eller med piksten under stråtag er et godt opbevaringsrum. Opvarmning og madlavning i ovne og ildsteder var førhen med brænde som varmekilde. Derved havde man en naturlig CO₂-balance ved vækst og genplantning af træ, som efterspørges nu og i fremtiden. Løsningerne ligger måske med inspiration fra ikke så længe siden?

Brandfaren var en uhyggelig følgesvend for dyr og mennesker i huse, stalde og lader med stråtage. I Saxos beskrivelser af biskop Absalons vendertogter læser man gang på gang om, hvorledes færende ryttere antændte stråtagene med fakler, så landsby efter landsby lagdes øde og menneskene blev fordrevet fra deres gårde med indebrændte husdyr. I købstæderne med tætbyggede huse blev hele bydele ødelagte, når ilden gik fra tag til tag, når brandene hængede.

Ny viden og et intenst udviklingsarbejde af Tækkelaug i samarbejde med Realdania, Teknologisk Institut og universiteter samt håndværksmæssig udvikling blandt tækkemændene har bidraget til stråtage af hidtil usete former, måder og dimensioner. Brandsikrede stråtage er i dag muligt med flere forskellige metoder, så huset bevares efter brand, og forsikringspræmien reduceres betydeligt.

Med henvisning til <https://www.taekkelaug.dk/media/35533/fakta-om-straatag-med-aktive-links.pdf> kan der findes mange, spændende eksempler på moderne udførte tækkearbejder, som må vække respekt og beundring. Husene fra ovennævnte oplysningsmateriale er god inspiration til udflugter i disse tider. Vadehavscentret og Det Åndbare Hus i Ringsted er for eksempel nævnt, og i Tibirke Bakker, Frilandsmuseet i Lyngby og Den Fynske Landsby ligger mange flotte eksempler til beundring. Men ellers overalt og indimellem; man skal bare se godt efter.

NYT FRA KREDSENE

Kredsens arrangementer er interessante, og alle medlemmer er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2. Se i øvrigt foreningens hjemmeside.

Hjemmesiden findes ved at skrive: Dansk Slægtsgårdsforening og derefter gå ind under: mødekalender. Er man ikke på nettet, så ring til kredsformanden, hvis navn og telefonnummer står på side 2.

Aarhuskredsen

Som det sker næsten alle steder i landet, så aflyses mange arrangementer. Vi har i bestyrelsen også besluttet at aflyse vores tur i sommer. På nuværende tidspunkt ved vi stadig ikke, hvor mange man må samles. Så for at være forsigtig og passe på sig selv og hinanden, besluttede vi at turen aflyses og udsættes til næste år. Vi forventer dog, at vi kan holde generalforsamling i efteråret i oktober - november. I ønskes en god sommer.

Vibeke Binnerup

Himmerlandskredsen

Himmerlandskredsen indbyder til besøg og generalforsamling onsdag den 21. juli kl. 18.30. Vi starter med et besøg på Remisen, Remisevej 10, Dokkedal, 9280 Storvorde, hvor vi skal se og høre historien i Lille Vildmose, om den arbejdslettelse, som det lille tog kunne give, de hårdt arbejdende landbofamilier på egnen i tiden fra 1930-erne til 60-erne, så de kunne tjene til dagen og vejen. Vi har også mulighed for at se Grev Schimmelmanns private gamle jagtdræsnings, som er renoveret. Der er mulighed for en lille tur på de lokale skinner med det lille tog. Bagefter drager vi de 200 m til Mulbjerg Kro, Mulbjergvej 20, 9280 Storvorde, hvor kaffe og te venter kl. 20.00, der serveres 1 bolle, 1 stk. kringle og lagkage. Under kaffen vil vi afholde vores generalforsamling, ifølge vedtægterne altså næsten. Bestyrelsen håber på medlemmers velvilje, da generalforsamlingen afholdes 3 uger for sent.

Denne interessante aften koster 100,00 kr. og tilmelding senest mandag d. 19. juli på mathy@postkasse.net eller ring/sms på 21555950.

Bestyrelsen

Himmerlands- og Vendsysselkredsen

Mandag den 7. juni besøgte Vendsyssel og Himmerlandskredsen Kalumgården ved Brønderslev, hvor vi så den imponerende samling af mange forskellige ting, så som knallerter ca. 125 stk. og ca. 15 biler, hvoraf mange var med nummerplader på, bagefter gik vi ind de ældre bygninger, hvor der var en stor samling af dukker og andet legetøj, som fik de unge kvinder, som er blevet lidt ældre, til at mindes tiden på deres barne-/ungdomsværelse, før leg kom over på en iPad. Lis Ladekarl og Jørn Larsen kunne fortælle alt om de mange ting. Som en bonus information fik vi at vide, at Jørn Larsen, havde spillet musik sammen med John Mogensen og Peter Belli, i hans unge år. Aftenen sluttede med den medbragte kaffe, der var 28 deltagere.

Mads P. Christensen

Midtjysk Kreds

Indkaldelse til generalforsamling lørdag den 31. juli 2021. Dagen indledes med besøg og guidet rundvisning på Fussingø

Gods kl. 13.00. Mødested: Vasevej 9, 8920 Randers. Derefter afholdes generalforsamlingen hos bestyrelsesmedlem Anders Chr. Pedersen, Bækgårdsvej 2, Sønderbæk, 8920 Randers NV. Pris for dagen incl. kaffe kr. 75.

Tilmelding på e-mail gunhildom@gmail.com

I oktober er der virksomhedsbesøg hos Bredsgaard A/S i Kjellerup. Der er tilmelding til begge arrangementer. Datoerne er endnu ikke fastsat. Hold jer opdateret via hjemmesiden.

Fmd. Gunhild Olesen Møller

Ringkøbingkredsen

Tirsdag den 20. juli indbyder kredsen til udflugt til Skjern Enge og Provstgaardhus, Langkærvej 12, 6900 Skjern. Kl. 19.00 samles vi ved jagtthuset Provstgaardhus. Der er ingen tilmelding, da arrangementet er gratis, men man medbringer selv kaffe og kage samt kop og kagetallerken. Provstgaards Jagthuset blev bygget i 1922 af brødrene Niels Provstgaard og Søren Kristian, der boede her til 1936. Til at starte med boede brødrene selv i huset, men da Søren Kristian blev gift udvidede de huset – blandt andet med ”den pæne stue”, der blev brugt til at udstille Niels Provstgaards flotte fuglesamling. I dag kan man igen besøge huset og få en ide om hvordan livet har været ved Skjern Ås delta i starten af det 20. århundrede.

Tirsdag den 3. august indbydes til et familiearrangement hos Eva og Flemming Madsen, Fonagergård, Klejnstrupvej 5, 7500 Sørvad. Vi samles kl. 17.00. Vi begynder med spising af den medbragte mad. Der er borde og bænke. Derefter mulighed for fodboldgolf eller gåtur. Kl. 20.00 fortælling om stedet. Kl. 21.00 slutter vi med kaffe.

Tilmelding på Harry.Jensen@stauning.dk Pris: Inkl. fodboldgolf 125 Kr. Almindelig deltagelse 50 kr.

Harry Jensen

Sønderjyllandskredsen

Generalforsamling den 2. september 2021 kl. 14:00. Dagsorden ifølge vedtægterne. Opstart ved frihedsbroen, hvor vi får et glimt af Frihedsbroen. Jøren Kloppenborg Skrumsager vil fortælle om Frihedsbroens betydning før genforeningen i 1920. Derefter går turen videre, hvor vi får en kop kaffe på Bennetgård. Der vil Lola Larsen fortælle historien om Bennetgård og dens betydning for det danske mindretal. Jeg håber, I kan komme til en hyggelig eftermiddag. Tilmelding senest 25.7. 2021 til Anker Lunds telefonnummer 74848468 eller Paul Henrik Hansen 51782725. Vi er ved at planlægge landsforeningens årsmøde, der afholdes den sidste weekend i maj 2022. Vi har reserveret Agerskov Kro. Nærmere program følger senere.

Paul Henrik Hansen

Vestsjællandskredsen

Udflugt mandag den 13. september kl. 14.00 til Storøhage Kartofler A/S, Aspagaardsvej 10, 4534 Hørve. Adm. direktør Peter Anker Nielsen fortæller om gården, der er i femte generation, om kartoffelproduktionen og det moderne kartoffelpakkeri. Efter omvisningen samles vi i et mødelokale til eftermiddagskaffe, og derefter afholdes foreningens generalforsamling. Dagsorden ifølge vedtægterne. På valg til bestyrelsen er: Anders Gangergaard. På valg som bestyrelsessuppleant: Lene Hansen. Valg af revisor: Vagn Juel Jørgensen. Tilmelding til arrangementet er til Ole G. Nielsen: olegn@mail.tele.dk eller 24 93 34 12.

Karen Andersen

Kommende kredsaktiviteter

Himmerlandskredsen

21. juli kl. 18.30 Besøg på Remisen i Dokkedal og derefter generalforsamling.

Midtjysk kreds

31. juli kl. 13.00 besøg på Fussingø og efterfølgende generalforsamling.

Ringkøbingkredsen

20. juli kl. 19.00 besøg i Skjern Enge og Provstgårdhus.

3. august kl. 17.00 familiearrangement på Fonagergård, 7500 Sørvad.

Sønderjyllandskredsen

2. september kl. 14.00. Besøg ved Frihedsbroen og Bennetgård samt generalforsamling.

Vestsjællandskredsen

13. september kl. 14.00 besøg på Storøhage Kartoffler A/S på Lammefjorden og generalforsamling.

Diamantbryllup

Den 6. maj fejrede Inger Marie og Ole Wibholm, Maribo diamantbryllup. Det blev med tidens begrænsninger en stor dag med familien, da de 60 års ægteskab blev markeret. Inger Marie Wibholm er af Slægtsgårdsforeningens medlemmer kendt som medlemsadministrator. Inger Marie og Ole Wibholm er trofaste deltagere i årsmødet.

Forsinket til lykke med dagen.